

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

İKİNCİ BÖLÜM

ELİF NAZAN ŞEKER / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 41954/10)

KARAR

Madde 6 § 1 (ceza hukuku) ve Madde 6 § 3 (c) • Adil yargılanma •
Başvuranın savunma haklarının, müdafî seçimi hususundaki isteklerini
geçersiz kılan mahkeme kararından dolayı olumsuz etkilenmesi •
Yargılamalarının bir bütün olarak adilliğinin zedelenmesi

STRAZBURG

8 Mart 2022

Kesinleşme Tarihi

8 Haziran 2022

*İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde öngörülen koşullar çerçevesinde
kesinleşecektir. Bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.*

Elif Nazan Şeker / Türkiye davasında,

Başkan

Jon Fridrik Kjølbro,

Hâkimler

Carlo Ranzoni,

Egidijus Kūris,

Branko Lubarda,

Gilberto Felici,

Saadet Yüksel,

Diana Sârcu

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm);

Türk vatandaşı olan Elif Nazan Şeker'in ("başvuran") Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine ("AİHM" veya "Mahkeme"), İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, 14 Haziran 2010 tarihinde yapmış olduğu başvuruyu (no. 41954/10),

başvuranın seçtiği avukat tarafından sağlanacak hukuki yardıma ilişkin hakkının ihlalinin Türk Hükümetine ("Hükümet") bildirilmesi ve başvurunun geri kalan kısmının kabul edilemez olarak beyan edilmesi kararını,

ve tarafların beyanlarını dikkate alarak,

8 Şubat 2022 tarihinde yapılan kapalı müzakereler sonucunda,

Aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

GİRİŞ

1. Başvuru, yerel makamların Sözleşme'nin 6 § 3 (c) maddesiyle güvence altına alınan kendi seçeceği müdafî aracılığıyla kendisini savunma

hakkına saygı göstermediği iddiası nedeniyle başvuran aleyhindeki ceza yargılamasının adil olmadığı iddiasıyla ilgilidir.

OLAYLAR VE OLGULAR

2. Başvuran, 1978 doğumludur. Kendisi, İstanbul Barosuna bağlı Avukat F.A. Tamer tarafından temsil edilmiştir.

3. Hükümet ise kendi görevlisi, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Hacı Ali Açıkğöl tarafından temsil edilmiştir.

4. Dava konusu olaylar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

5. Başvuran, Ekim adlı yasa dışı bir örgütün faaliyetlerine dâhil olduğu şüphesiyle 14 Ağustos 1996 tarihinde İzmir’de yakalanmıştır. Mahkemenin elindeki belgelerden, başvuranın, avukat yokluğunda, İzmir ve Kocaeli Emniyet Müdürlüklerinin Terörle Mücadele Şubelerinde polis memurlarına sırasıyla 15 Ağustos 1996 ve 22 Ağustos 1996 tarihlerinde ifade verdiği anlaşılmaktadır.

6. İstanbul Cumhuriyet Savcısı, 23 Eylül 1996 tarihinde, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesine, başvuran ve diğer beş kişi aleyhinde bir iddianame sunarak, mülga Ceza Kanunu’nun 168 § 1 maddesi kapsamında başvuranı silahlı bir çetenin kurulmasında hususi bir vazife üstlenmekle suçlamıştır.

7. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi 26 Şubat 1998 tarihinde başvuranı 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 7 (1) maddesi kapsamında yasa dışı Ekim örgütüne üye olmaktan suçlu bulmuş ve iki yıl altı ay hapis cezası ile para cezasına mahkûm etmiştir. Aynı gün, yargılamayı yürüten mahkeme başvuranın serbest bırakılmasına karar vermiştir. Söz konusu mahkeme nezdindeki yargılamalar sırasında başvuran, kendi seçtiği Avukat İ.E. tarafından temsil edilmiştir.

8. Yargıtay 19 Nisan 1999 tarihinde, diğer hususların yanısıra, yargılamayı yürüten mahkemenin yasa dışı örgütü silahlı örgüt olarak değerlendirmesi ve başvuran üzerine atılı eylemleri mülga Ceza

Kanunu'nun 168. maddesi (silahlı örgüt veya çete üyeliği) kapsamında ele alması gerektiğini belirterek yargılama mahkemesinin kararını bozmuştur. Dosya, yargılamayı yürüten mahkemeye geri gönderilmiştir.

9. İ.E. 21 Ekim 1999 tarihinde müşterek sanıklar D.Z. ve G.Y.yi temsil etmeye başlamıştır.

10. Başvuran ve İ.E.'nin hazır bulunduğu 2 Kasım 1999 tarihli duruşma tutanağına göre, yargılamayı yürüten mahkeme İ.E.den başvuranın vekilliğinden çekildiğine dair bir dilekçeyi dikkate almıştır. Başvuran aynı duruşmada bu dilekçeden haberdar edildiğinde, avukatın çekilmiş olduğundan haberi olduğunu ifade etmiş ve bundan sonra vekâletname sunan Avukat P.S. tarafından temsil edileceğini bildirmiştir. Duruşma sonunda P.S.nin talebi üzerine yargılamayı yürüten mahkeme başvuranın duruşmadan vareste tutulmasına karar vermiştir.

11. Yargılamayı yürüten mahkeme 2 Mart 2000 ve 1 Eylül 2005 tarihleri arasında 23 duruşma gerçekleştirmiş ve Yargıtayın 19 Nisan 1999 tarihli kararına karşı D.S.nin mahkeme önüne çıkarılarak ifadesinin alınması amacıyla hakkında çıkarılan yakalama emrinin infazına kadar bu duruşmaların çoğunu ertelemeye karar vermiştir.

12. Bu on iki duruşmada mahkeme heyeti üyeleri, duruşma savcısı ve mahkeme katibi dışında hiç kimse duruşmaya katılmamıştır (27 Mart 2001, 9 Ağustos 2001, 1 Kasım 2001, 26 Aralık 2002, 22 Temmuz 2003, 23 Ekim 2003, 27 Ocak 2004, 13 Nisan 2004, 3 Ağustos 2004, 2 Aralık 2004, 3 Mayıs 2005 ve 1 Eylül 2005 tarihli duruşmalar).

13. P.S. kalan on bir duruşmanın sekizine katılmıştır (2 Mart 2000, 9 Mayıs 2000, 18 Temmuz 2000, 5 Haziran 2001, 14 Şubat 2002, 2 Mayıs 2002, 18 Temmuz 2002 ve 22 Nisan 2003 tarihli duruşmalar).

14. Yargılamayı yürüten mahkeme 1 Eylül 2005 tarihinde yapılan duruşmada Barolar Birliğinden avukatı olmayan sanıklar için avukat tayin edilmesine ve diğer sanıkların avukatlarına duruşma tarihlerinin bildirilmesine karar vermiştir.

15. P.S.nin ofis adresine 14 Eylül 2005 tarihinde çağrı kâğıdı gönderilmiştir.

16. Yargılamayı yürüten mahkeme D.S.nin yakalanmasının ardından 17 Kasım 2005 tarihinde re'sen bir duruşma gerçekleştirmiş ve D.S.nin savunmasını diğer sanıklar veya avukatlar olmadan almıştır.

17. Cumhuriyet savcısı 25 Nisan 2006 tarihinde yapılan duruşmada 2 Mayıs 2002 tarihli davanın esası hakkındaki mütalaasını yinelemiş ve yargılamayı yürüten mahkemeden, diğerleri arasında, 5237 sayılı Ceza Kanunu'nun 314 § 2 maddesi uyarınca başvuranın silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılmasını talep etmiştir. Duruşmanın sonunda yargılamayı yürüten mahkeme P.S.nin duruşmalara üç yıl boyunca katılmaması nedeniyle, Barolar Birliğinden başvurana avukat atamasını talep eden bir yazı göndermeye karar vermiştir. Duruşma tutanaklarından, 6 Temmuz 2006 tarihinde M.B.nin başvuranın zorunlu müdafisi olarak atanmasının ardından yargılamayı yürüten mahkemenin başvuranın seçtiği avukat P.S.ye ceza yargılamalarıyla ilgili herhangi bir belge göndermemiş olduğu görülmektedir.

18. 3 Ağustos 2006 tarihinde yapılan duruşmada, avukat M.B. hazır bulunmuş ve davaya yeni atanmış olması nedeniyle başvuranın savunmasını hazırlamak için ek süre talep etmiştir.

19. Avukat M.B. 23 Kasım 2006 tarihli duruşmaya katılmış ve başvurana atfedilen eylemlerin yalnızca yasadışı bir örgüte yardım ve yataklık etme suçunun temelini oluşturabileceğini ve bu suçun zamanaşımına uğradığını ileri sürerek suçlamanın özüne ilişkin herhangi bir neden sunmadan davanın esasına ilişkin bir savunma yapmıştır. Avukat M.B. mahkemenin farklı bir sonuca varması durumunda başvuranın beraat edilmesini talep etmiştir.

20. Hiçbir sanık veya avukat 28 Haziran 2007, 11 Aralık 2007 ve 6 Mart 2008 tarihli duruşmalara katılmadığı için yargılamayı yürüten mahkeme, diğer kişiler arasında, M.B.ye resmi olarak atanmış bir avukat olarak

duruşmalara katılmasının yasal yükümlülüğü olduğunu hatırlatmak amacıyla yazı gönderilmesine karar vermiştir.

21. M.B. 29 Mayıs 2008 tarihli duruşmada daha önceden yapmış olduğu savunmasını yinelemiştir. Duruşmanın sonunda, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi başvuranı silahlı terör örgütüne üye olma suçundan Türk Ceza Kanunu'nun 314 § 2 maddesi uyarınca suçlu bularak altı yıl üç ay hapis cezasına mahkûm etmiştir.

22. Aynı tarihte M.B. söz konusu karara karşı bir sayfalık temyiz başvurusunda bulunmuştur. Söz konusu başvuru aşağıda yer almaktadır:

“Dava dosyasında müvekkilimin kendisine isnat edilen suçu işlediğine dair yeterli delil bulunmamaktadır. Bu nedenle yerel mahkemenin kararı hukuka aykırıdır; [müvekkilimin] beraatine karar verilmeliydi.

Suçun hukuki niteliği hukuka aykırıdır. Başvuranın eylemleri [yasadışı bir örgüte] yardım ve yataklık olarak yorumlanmalı ve yargılama zaman aşımına uğradığı için durdurulmalıdır.

Bu nedenle, Yargıtayın re'sen de dikkate alacağı bu hukuka uygun olmayan gerekçeler göz önüne alındığında yerel mahkemenin kararının bozulmasını arz ve talep ediyorum.”

23. Yargıtay, 14 Aralık 2009 tarihinde, yargılamayı yürüten mahkemenin kararını onamıştır.

24. Başvuran 15 Mart 2010 tarihinde başvuran yargılamayı yürüten mahkemenin kendisine veya P.S.ye haber vermeden M.B.yi avukatı olarak atamasının Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 150. maddesini ihlal ettiğini ileri sürerek, Yargıtayın kararının bozulması için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığından Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 308. maddesinde öngörülen olağanüstü kanun yoluna başvurulmasını talep etmiştir.

25. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı P.S.nin davasını takip etmemesi üzerine M.B.nin, savunma avukatı olarak atanmış olması gerekçesiyle 29 Eylül 2010 tarihinde başvuranın talebini reddetmiştir.

İLGİLİ İÇ HUKUK

26. Olay tarihinde yürürlükte olan Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (4 Aralık 2004 tarihli 5271 Sayılı Kanun) 150. maddesinin ilgili bölümü aşağıdaki gibidir:

“(1) Şüpheli veya sanık, müdafî seçebilecek durumda olmadığını beyan ederse, istemi hâlinde bir müdafî görevlendirilir.

(2) Şüpheli veya sanık on sekiz yaşını doldurmamış ya da sağır veya dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede malûl olur ve bir müdafî de bulunmazsa istemi aranmaksızın bir müdafî görevlendirilir.

(3) Üst sınırı en az beş yıl hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmada ikinci fıkra hükmü uygulanır.”

27. 6 Aralık 2006 tarihinde değiştirilmiş olan 150. maddenin şu andaki hali aşağıdaki gibidir:

“(1) Şüpheli veya sanıktan kendisine bir müdafî seçmesi istenir. Şüpheli veya sanık, müdafî seçebilecek durumda olmadığını beyan ederse, istemi halinde bir müdafî görevlendirilir.

(2) Müdafî bulunmayan şüpheli veya sanık; çocuk, kendisini savunamayacak derecede malul veya sağır ve dilsiz ise, istemi aranmaksızın bir müdafî görevlendirilir.

(3) Alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmada ikinci fıkra hükmü uygulanır.

(4) Zorunlu müdafilikle ilgili diğer hususlar, Türkiye Barolar Birliğinin görüşü alınarak çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

28. Olay tarihinde yürürlükte olan 151. maddesi aşağıdaki gibidir:

“(1) 150. madde hükmüne göre görevlendirilen müdafî, duruşmada hazır bulunmaz veya vakitsiz olarak duruşmadan çekilir veya görevini yerine getirmekten kaçınırsa, hâkim veya mahkeme derhâl başka bir müdafî görevlendirilmesi için gerekli işlemi yapar. Bu durumda mahkeme oturuma ara verebileceği gibi oturumun ertelenmesine de karar verebilir.

(2) Eğer yeni müdafî savunmasını hazırlamak için yeterli zaman olmadığını açıklarsa oturum ertelenir.”

29. Ceza Muhakemesi Kanunu’nun “müdafîin görevlendirilmesinde usul” başlıklı 156. maddesinde 150. maddede listelenen hâllerde ve yargılama sırasında bir müdafinin, yargılamayı yürüten mahkemenin istemi üzerine, Barolar Birliği tarafından görevlendirildiğini öngörmektedir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında şüpheli veya sanığın kendisinin sonradan bir müdafî seçmesi halinde, baro tarafından görevlendirilen avukatın görevinin sona erdiği öngörülmektedir.

30. 26450 sayılı ve 2 Mart 2007 tarihinde yürürlüğe giren Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca savunma avukatları ve temsilcilerinin atanmasına ve yapılacak ödemelere ilişkin usul ve esasları düzenleyen Yönetmeliğinin 7. maddesi aşağıdaki gibidir:

Madde 7 – Görevin sona ermesi

“(1) Müdafî veya vekilin görevi;

a) Soruşturma evresinde; kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın kesinleşmesi, yetkisizlik veya görevsizlik kararı, kamu davası açılması hâlinde ise iddianamenin kabulü kararı verilmesi,

b) Kovuşturma evresinde; yargılamanın yapıldığı il veya ilçe dışında yargılamayı gerektirir görevsizlik veya yetkisizlik kararı, esasa ilişkin hükmün kesinleşmesi ya da davanın nakline karar verilmesi,

c) Müdafî, vekil veya kendisine müdafî ya da vekil görevlendirilen kişinin ölmesi,

ç) Kişinin kendisine bir müdafî veya vekil seçmesi hâllerinde sona erer.

(2) Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince soruşturma ve kovuşturma makamlarının talebi üzerine görevlendirilen müdafî veya vekil azledilemez.”

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 6 §§ 1 VE 3 (C) MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

31. Başvuran, yargılamayı yürüten mahkemenin kendisinin veya özel olarak seçtiği avukatının bilgilendirilmeksizin kendisi için bir avukat atanmasına ilişkin kararı nedeniyle müdafî seçme hakkının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur. Sözleşme’nin 6. maddesinin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

"1. “Herkes davasının, (...) cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, (...) mahkeme tarafından, (...) adil yargılanma hakkına sahiptir.”

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

...

(c) Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;

...”

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

32. Hükümet, başvuranın kendi tuttuğu bir avukat tarafından temsil edilmemiş olmasının aşağıdaki nedenlerle yargılamaların genel olarak adilliğine geri döndürülemez biçimde halel getirmediğinden, başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Ayrıca, başvuran veya özel olarak tuttuğu Avukatı P.S. davanın takibinde gerekli özeni göstermemiş ve bu durum başvuranın savunma haklarını korumak amacıyla M.B.nin avukatı olarak atanmasıyla sonuçlanmıştır. M.B.nin dava dosyasını incelemesi,

savunma sunması ve başvuranın mahkumiyetine ilişkin temyiz başvurusunda bulunması sebebiyle, Hükümet başvuranın herhangi bir zarara uğramadığı kanaatindedir.

33. Başvuran, Hükümetin görüşlerine itiraz etmiştir.

34. Mahkeme, başvurunun esasına ilişkin bir inceleme yapılmadan belirlenemeyecek karmaşık olgu ve hukuk meselelerini gündeme getirdiği kanaatindedir. Mahkeme, bu başvurunun Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesinin anlamı dâhilinde açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesini karşılamadığı kanaatindedir. Dolayısıyla, başvurunun kabul edilebilir olarak beyan edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

B. Esas Hakkında

1. Tarafların Beyanları

(a) Başvuran

35. Başvuran, Hükümetin beyanlarının aksine, 2 Kasım 1999 tarihli duruşma tutanağının eski avukatı İ.E.nin vekillikten çekildiğini ve P.S.nin bu duruşmadan itibaren avukatı olarak görev yapmaya başladığını ifade etmiştir. Dolayısıyla İ.E.nin başvuranın savunmasıyla ilgili herhangi bir gelişme hakkında onu bilgilendirme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra, başvuran, 2 Kasım 1999 tarihinde yapılan duruşmada yargılamayı yürüten mahkeme iç hukuk hükümleri uyarınca duruşmalardan vareste tutulduğunu ve bu sebeple bu tarihten itibaren duruşmalara katılmadığını belirtmiştir. Ek olarak başvuran, duruşmaya on iki günlük tutukluluğu sırasında maruz kaldığı iddia edilen işkenceyi hatırlatması sebebiyle katılmak istememiştir. Her halükârda, Hükümetin başvuranın duruşmaları takip etmediğine ilişkin iddiası ihmalkârlıklarını ve sorumluluklarını başvuranın davranışlarına odaklanarak gizleme girişiminden başka bir şey değildir.

36. Başvuran, yine Hükümetin beyanlarının aksine, P.S.nin 22 Nisan 2003 tarihine kadar on duruşmaya katıldığını ve o tarihten itibaren hiçbir avukat veya davalının -17 Kasım 2005 tarihinde tutuklanan D.S. hakkında çıkarılan yakalama kararının infazına kadar ertelenen- duruşmaların hiçbirine katılmamış olduklarını ileri sürmüştür. Başvuran, D.S.nin tutuklanmasının ardından P.S.nin davasını takip etmek için gerekli özeni göstermediğini kabul etmiş olsa da, yargılamayı yürüten mahkemeyi, kendisi veya kendi seçtiği avukatı bilgilendirmeden kendi adına avukat atadığı için eleştirmiştir. Başvurana göre, Hükümetin hâlihazırda bir avukata sahip bir sanığa yeni bir avukat atanması hususunda bilgi vermeye ilişkin yasal bir zorunluluğun bulunmadığına dair iddiası, somut davadaki sorunun temelidir. Başvurana göre, bu eksiklik yargılamayı yürüten mahkemenin ikamet adresi de dâhil olmak üzere, böyle önemli bir olayı kendisine bildirmek için gerekli tüm bilgilere sahip olması ve hâlihazırda kendi seçtiği bir avukatı olmasına rağmen, seçmediği bir avukat tarafından temsil edilmesi ile sonuçlanmasından dolayı daha da rahatsız ediciydi.

37. Başvuran son olarak, 23 Kasım 2006 tarihli duruşmada Cumhuriyet savcısının davanın esasına ilişkin mütalaası hakkında yapmış olduğu beyanlarından da anlaşılabacağı üzere, M.B. tarafından yapılan savunmanın başvuran aleyhindeki suçlamaların esasına ilişkin herhangi bir argüman içermediği ve yüzeysel olduğunu belirtmiştir. Ayrıca M.B., yargılamayı yürüten mahkemenin kararının verildiği gün gerekçeli kararı beklemeden temyiz başvurusunda bulunmuştur. Her halükarda, temyiz başvurusu üç genel paragraftan oluşmaktaydı ve M.B. tarafından başka bir temyiz başvurusu yapılmamıştı. Daha da önemlisi, M.B. yargılamanın hiçbir aşamasında başvurana atandığı hususunda bilgi vermemiş ve bu da başvuranın etkili bir savunma yapmasını engellemiştir. Yukarıdaki hususlar ışığında, başvuran Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (c) maddesi kapsamında korunan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

(b) Hükümet

38. Başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin itirazlarını sürdüren Hükümet ayrıca, P.S.nin ilk kez 5 Haziran 2001 tarihinde başvuranın özel avukatı olarak görev yaptığını ve 29 Mayıs 2008 tarihli mahkûmiyetine kadar duruşmalara yalnızca iki kez katıldığını ileri sürmüştür. Aslında P.S., M.B.nin atanmasından önceki üç yıl veya bu atamadan sonraki iki yıl boyunca duruşmaya katılmamıştır.

39. Benzer şekilde, başvuran da yaklaşık on yıl boyunca davasını takip etme yükümlülüğünü yerine getirememiştir. Bu koşullar altında, yargılamayı yürüten mahkeme P.S.nin duruşmaya katılmaması nedeniyle Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 151. maddesi uyarınca başvuran için yeni bir avukat atamak zorunda kalmıştır. Bu nedenle, yargılamayı yürüten mahkemenin başvuranın etkili bir hukuki yardım almasını sağlamaya yönelik çabaları -davayı takip etme hususunda serbest olan- P.S.nin “azli” olarak değerlendirilemez. Her halükarda, başvuranın resmi olarak atanan avukatı M.B., duruşmalara katılmış, davanın esasına ilişkin beyanlarda bulunmuş ve yargılamayı yürüten mahkemenin başvurana ilişkin vermiş olduğu mahkûmiyet kararına karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur.

40. Hükümet ayrıca, Türk Ceza Muhakemesi Kanunu'nda, bir sanığa resmi olarak atanmış bir avukatın atanması hakkında bilgi verilmesine ilişkin yasal bir gereklilik olmadığını ileri sürmüştür. Hükümetin görüşüne göre, bu durum “Devletin müvekkil ile avukat arasındaki ilişkiye müdahale etmeme yükümlülüğünden” kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, M.B.nin başvuranla temasa geçip geçmediği, Hükümet tarafından değil, başvuran veya P.S. tarafından çözülmesi gereken bir sorundu. Her halükarda, başvuran P.S.nin veya M.B.nin görevlerini yerine getirirken ihmalkar davrandığı görüşünde olsaydı medeni, cezai veya disiplinle ilgili hukuk yollarına başvurabilirdi ancak herhangi bir açıklama ileri sürmeden bu yollara başvurmamıştır.

41. Hükümet son olarak dava dosyasında başvuranın avukatı olarak İ.E.nin görevinin sonlandırıldığını gösteren herhangi bir bilgi bulunmadığını ileri sürerek, İ.E.nin başvuranı M.B.nin atanması hususunda bilgilendirmesi gerektiğini iddia etmiştir. Dolayısıyla, Devletin bu noktada başvuranın savunma haklarına ilişkin herhangi bir sorumluluk üstlendiğini ileri sürmek mümkün değildir.

2. Mahkemenin değerlendirmesi

(a) Genel İlkeler

42. Yargılamanın ilk aşamalarından itibaren, bir suçla itham edilen ve kendisini şahsen savunmak istemeyen bir kişi kendi seçeceği bir müdafî yardımına başvurabilmelidir (bk. *Dvorski/Hırvatistan* [BD], no. 25703/11, § 78, AİHM 2015; ayrıca bk. *Martin/Estonya*, no. 35985/09, §§ 90 ve 93, 30 Mayıs 2013). Bu, “bir suç ile itham edilen herkesin kendisini ... seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanma ... asgari haklarına sahip olduğunu” garanti eden 6 § 3 (c) maddesinin lafzından kaynaklanmakta olup genellikle uluslararası insan hakları standartlarında sanıklara etkili bir savunma sağlanmasına yönelik bir mekanizma olarak kabul edilmektedir. Mahkeme yargılamaların genel olarak adillığının, sanığın müdafî yardımı ile özellikle ilişkilendirilen çeşitli hizmetlere ulaşabilmesini gerektirdiğini vurgulamaktadır (bk. yukarıda anılan *Dvorski*, § 78). Bununla birlikte, 6. maddenin 3 (c) paragrafında bu hakkın nasıl kullanılacağı belirtilmemiştir (bk. *Rybacki/Polonya*, no. 52479/99, § 54, 13 Ocak 2009). Mahkeme bu nedenle, müdafî yardımının yargı sistemlerinde güvence altına alınmasını sağlayacak yöntemlerin seçimini Sözleşmeciler Devletlere bırakmaktadır. Mahkemenin görevi yalnızca seçilen yöntemin adil yargılanmanın gerekleriyle uyumlu olup olmadığını tespit etmektir (bk. *Sejdovic/İtalya* [BD], no. 56581/00, § 83, AİHM 2006-II ve *Imbrioscia/İsviçre*, 24 Kasım 1993, § 38, Seri A no. 275).

43. Avukat ile müvekkili arasındaki güven ilişkisinin önemine rağmen, bu hak mutlak değildir. İlgili hak, ücretsiz müdafî yardımı söz konusu olduğunda ve ayrıca adaletin yerine getirilmesi için sanığın seçtiği bir müdafî tarafından temsil edilmesini gerektirip gerektirmediğine karar vermenin mahkemelere ait olduğu durumlarda, zorunlu olarak belirli sınırlamalara tabi tutulabilir (bk. *Croissant/Almanya*, 25 Eylül 1992, § 29, Seri A no. 237-B). Mahkeme, ulusal makamların sanığın müdafî seçimine ilişkin isteklerini dikkate alması gerektiğini, ancak bunun adaletin yerine gelmesi için gerekli olduğuna karar verirken ilgili ve yeterli gerekçeler olduğunda bu istekleri geçersiz kılabileceğini sürekli olarak belirtmektedir (aynı kararda., § 29; ayrıca bk. *Meftah ve Diğerleri/Fransa* [BD], no. 32911/96 ve 2 diğer başvuru, § 45, AİHM 2002-VII; *Mayzit/Rusya*, no. 63378/00, § 66, 20 Ocak 2005; *Klimentyev/Rusya*, no. 46503/99, § 116, 16 Kasım 2006; *Vitan/Romanya*, no. 42084/02, § 59, 25 Mart 2008; *Pavlenko/Rusya*, no. 42371/02, § 98, 1 Nisan 2010; *Zagorodniy/Ukrayna*, no. 27004/06, § 52, 24 Kasım 2011 ve yukarıda anılan *Martin*, § 90). Bu tür gerekçelerin mevcut olmadığı yerlerde, müdafî seçme özgürlüğüne getirilen bir kısıtlama, yargılamanın tamamı dikkate alındığında, başvuranın savunmasını olumsuz yönde etkiliyorsa, paragraf 3 (c) ile birlikte 6 § 1 maddesinin ihlaline yol açacaktır (bk. yukarıda anılan *Croissant*, § 31 ve yukarıda anılan *Dvorski*, § 79; ve ayrıca bk. yukarıda anılan *Meftah ve Diğerleri*, §§ 46-47; yukarıda anılan *Vitan*, §§ 58-64; yukarıda anılan *Zagorodniy*, §§ 53-55; ve yukarıda anılan *Martin*, §§ 90-97).

44. Avukata erişimin reddedilmesinin yalnızca “zorlayıcı sebeplerin” varlığı halinde haklı gösterildiği davaların aksine (bk. *Salduz/Türkiye* [BD], no. 36391/02, § 55, AİHM 2008 ve *Ibrahim ve Diğerleri/Birleşik Krallık* [BD], no. 50541/08 ve 3 diğer başvuru, §§ 258-259, 13 Eylül 2016), “ilgili ve yeterli” gerekçelere ilişkin daha hafif gereklilik, daha az ciddi olan “müdafî seçiminin reddedilmesi” sorununu gündeme getiren durumlarda uygulanmıştır. Bu tür durumlarda Mahkemenin görevi, bir bütün olarak

yargılamanın ışığında, savunmanın haklarının genel adaletini zedeleyecek ölçüde "olumsuz yönde etkilenip etkilenmediğini" değerlendirmek olacaktır (bk. yukarıda anılan *Dvorski*, § 81; ve ayrıca bk. yukarıda anılan *Croissant*, § 31; yukarıda anılan *Klimentyev*, §§ 117-118; ve yukarıda anılan *Martin*, §§ 96-97).

45. Kişinin kendi seçtiği müdafîye erişim hakkının kısıtlanmasına ilişkin davalarda ikinci değerlendirme uygulanacaktır. Mahkeme, yukarıdaki arka plana karşı, ilk adımın, her bir davanın özel koşulları ışığında, davalının yasal müdafî seçimine ilişkin isteğini geçersiz kılmak veya engellemek için ilgili ve yeterli gerekçelerin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerektiği kanaatindedir. Böyle bir gerekçenin bulunmadığı durumlarda Mahkeme, ceza yargılamasının genel olarak adil olup olmadığının değerlendirilmesini yapmalıdır (bk. yukarıda anılan *Dvorski*, § 82). Mahkeme değerlendirmesini yaparken, yargılamanın doğası ve belirli mesleki gerekliliklerin uygulanması (bk. yukarıda anılan *Meftah ve Diğerleri*, §§ 45-48 ve yukarıda anılan *Martin*, § 90), müdafinin atanmasını çevreleyen koşullar ve buna itiraz etme fırsatlarının varlığı (aynı kararda, §§ 90-97), müdafî yardımının etkinliği (bk. yukarıda anılan *Croissant*, § 31 ve yukarıda anılan *Vitan*, §§ 58-64), sanığın kendini suçlayıcı ifade vermekten çekinme hakkına saygı gösterilip gösterilmediği (bk. yukarıda anılan *Martin*, § 90), sanığın yaşı (aynı kararda, § 92) ve sanık tarafından ilgili zamanda verilen ifadelerin yargılamayı yürüten mahkeme tarafından kullanılması (bk. yukarıda anılan *Martin*, §§ 94-95) gibi çeşitli faktörleri göz önünde bulundurabilir. Mahkeme ayrıca, Sözleşme'nin hakların teorik ve hayali olmasını değil pratik ve etkin olmasını güvence altına alınmasının amaçlandığını (bk. diğer kararlar arasında, *Airey/İrlanda*, 9 Ekim 1979, § 24, Seri A no. 32; *Goddi/İtalya*, 9 Nisan 1984, § 30, Seri A no. 76 ve yukarıda anılan *Salduz*, § 55) ve Sözleşme hakları belirlenirken sıklıkla görünür olayların ötesine bakılması ve olayın gerçekliklerinin göz önünde bulundurulması gerektiğinin farkındadır (bk., diğerlerinin yanı sıra,

Delcourt/Belçika, 17 Ocak 1970, § 31, Seri A no. 11; *De Jong, Baljet ve Van den Brink/Hollanda*, 22 Mayıs 1984, § 48, Seri A no. 77; yukarıda anılan *Pavlenko*, § 112; and *Erkapić/Hırvatistan*, no. 51198/08, §§ 80-82, 25 Nisan 2013).

(b) Somut davaya uygulanması

(i) Ön yorumlar

46. Mahkeme, İ.E.nin 23 Eylül 1996 tarihinde başvuran aleyhindeki iddianamenin sunulmasıyla başlayan yargılamanın ilk aşamasından, 2 Kasım 1999 tarihli duruşmaya kadar başvuranın özel avukatı olarak görev yapmış olduğunu not etmektedir. İ.E. son duruşmada, duruşma tutanağından da görüldüğü üzere, vekillikten çekilmiştir. Mahkeme, bu temelde İ.E.nin yargılamanın devamı ile ilgili olarak başvuran karşısında hiçbir sorumluluk taşımamakta olduğuna karar vermiştir. Dolayısıyla, Hükümetin bu yöndeki iddiasını reddetmektedir.

47. Yargılamayı yürüten mahkeme aynı duruşmada, o tarihte yürürlükte olan yasal hükümler uyarınca, başvurayı duruşmalardan varestede tutulmasına karar vermiştir. Mahkemenin elinde bulunan belgelere göre, bu başvuranın hazır bulunduğu son duruşmaydı. Hükümetin iddia ettiği 5 Haziran 2001'in aksine, P.S. bu tarihten itibaren başvuranın kendi seçtiği savunma avukatı olmuştur. Mahkemenin görüşüne göre, başvuran, yerel mahkemeler tarafından kendisine tanınan bir hakkı (duruşmalardan varestede tutulma hakkı) kullanmış ve davasını sürdürmek için bir müdafî seçmiştir. Her halükarda Mahkeme, başvuranın davranışının tek başına yetkilileri sanığın savunmasının etkililiğini garanti altına almak için adımlar atma yükümlülüğünden kurtaramayacağını düşündüğünü yinelemektedir (bk. *Sannino/İtalya*, no. 30961/03, § 51, AİHM 2006-VI).

48. Ayrıca Hükümet tarafından beyan edilenin aksine, P.S. toplamda dokuz duruşmaya katılmıştır. Sanık veya avukatın bulunmadığı on iki duruşmaya ilişkin olarak Mahkeme, yargılamayı yürüten mahkemenin esas

olarak D.S. hakkında çıkarılan yakalama kararının icrasına odaklandığını ve bu süreçte sanıkların veya avukatlarının yokluklarından dolayı onları kınamamış olmasına belirleyici bir önem atfetmektedir.

49. Fakat D.S.nin yakalanmasından sonra bile P.S.nin geçerli bir sebep veya mazeret ileri sürmeden duruşmalara katılmamış olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, yargılamayı yürüten mahkeme başvuranın etkili olarak bir müdafî tarafından temsil edilmesini güvence altına almak amacıyla, P.S.ye duruşmalara katılımını sağlamak için görevlerini hatırlatmaya karar vermiştir. Ancak bu çabalar sonuçsuz kalmış ve söz konusu tarihte yürürlükte olan Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 150 § 3 maddesi uyarınca başvurana itham edilen suçun (bu suçun azami hapis cezası süresi en az beş yıl olması sebebiyle) müdafî gerektirdiğinden, yargılamayı yürüten mahkeme –başvurana bildirmeden– Barolar Birliğinden başvuran için bir avukat atamasını talep etmesine yol açmıştır. Sonrasında, yargılamayı yürüten mahkeme Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 150 § 3 maddesi uyarınca başvuran adına bir avukat atama kararı hakkında başvurayı bilgilendirmeye çalışmamıştır. Ayrıca yargılamayı yürüten mahkeme M.B.’nin başvuranın avukatı olarak atanmasının ardından P.S. ile haberleşmeye devam etmemiştir.

50. Yukarıdaki hususlar ışığında, somut davadaki hukuki sorun iki hususa ilişkindir: bir yanda başvuranın müdafî seçme yoluyla kendisini etkili bir şekilde savunamadığı iddiası, diğer yandae yargılamayı yürüten mahkemenin özellikle başvuranın özel avukatı P.S.nin duruşmada haksız yere yokluğu karşısında adaletin doğru şekilde tecelli ettirilmesini sağlama görevi. Dolayısıyla, Mahkeme ilgili hukuki soruna (yukarıda anılan) *Croissant* kararında belirlenen ve (yukarıda anılan) *Dvorski* kararında geliştirilen ilkeleri uygulayarak (i) başvuranın müdafî seçimine ilişkin isteğini geçersiz kılmak için ilgili ve yeterli gerekçelerin bulunup bulunmadığını ve (ii) başvurana karşı yürütülen ceza yargılamasının genel olarak adil olup olmadığını değerlendirmeye çalışacaktır.

51. Mahkeme, değerlendirmesine başlamadan önce Sözleşmeciler Devletlerin Sözleşme kapsamında doğan adil yargılanma yükümlülüklerine nasıl uymaları gerektiğine kendilerinin karar vereceğini (bk. *Sialkowska/Polonya*, no. 8932/05, § 106 paragrafın son cümlesi, 22 Mart 2007) ve yargılamanın adillığının nihai koruyucusu olarak yerel mahkemelerin, Sözleşme'nin 6. maddesi tarafından güvence altına alınan savunma haklarına uygulanabilir ve etkili bir şekilde saygı gösterilmesini sağlama hususunda pozitif bir yükümlülüğe sahip olduğunu kaydetmektedir (bk. *Vamvakas/Yunanistan (no. 2)*, no. 2870/11, § 43, 9 Nisan 2015). Bu bağlamda, yerel mahkemelerin ilk bakışta adaletin düzgün işleyişi için faydalı görünebilecek bazı usuli tedbirlere başvurusu, özellikle savunma haklarına potansiyel olarak zarar verebilecek durumlarda, usule ilişkin güvencelerin gerekliliğinden muaf tutulamaz. Yukarıda belirtilenlerin ışığında Mahkeme, yargılamayı yürüten mahkemenin bir sanığın müdafii seçimine ilişkin talebini geçersiz kıldığı veya izin vermediği kararlarında, kişinin kendi seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanma hakkının teorik ve yanıltıcı değil, uygulanabilir ve etkili kalmasını sağlama amacına sahip usuli güvencelerin eşlik etmesi gerektiğine hükmetmektedir (bk. *Perez/Fransa*, [BD], no. 47287/99, § 80, AİHM 2004-I ve *Artico/İtalya*, 13 Mayıs 1980, § 33, Seri A no. 37).

(ii) *Başvuranın müdafii seçimine ilişkin talebini geçersiz kılmak için ilgili ve yeterli gerekçelerin bulunup bulunmadığı*

52. Somut davada, Hükümet yargılamayı yürüten mahkemenin Barolar Birliğinden başvuran adına başka bir avukat atamasını talep etme kararının Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 151. maddesine dayandığını ileri sürmüştür. Ancak Mahkeme, bu hükmün kapsamının resmi olarak atanmış avukatlarla sınırlı görüldüğünü (Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 150. maddesi uyarınca), ancak P.S.nin başvuran tarafından seçilmiş bir avukat olduğunu not etmektedir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 156 § 3 maddesinde

“seçilmiş” ve “atanmış” avukatlar arasındaki fark ortaya konulmaktadır ve (2 Mart 2007 tarihinde yürürlüğe giren) 26450 sayılı Yönetmeliğin 7 (1) maddesinin (ç) bendinde kişinin kendisine bir müdafî veya vekil seçmesi halinde resmi olarak atanan avukatın görevinin sona ereceği belirtilmektedir. Her halükarda Mahkeme, ulusal mevzuatı yorumlama görevinin öncelikle ulusal mahkemelere düştüğünü ve kendi rolünün ise bu yorumların etkilerinin Sözleşme’ye uygun olup olmadığını tespit etmekten ibaret olduğunu yinelemektedir (bk. bu davaya uygulanabildiği ölçüde, *Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye* [BD], no. 13279/05, § 49, 20 Ekim 2011). Dolayısıyla Mahkeme, başvuranın kendi seçtiği avukat P.S. tarafından temsil edildiği sırada yargılamayı yürüten mahkemenin belli bir zamanda M.B.’yi başvuranın avukatı olarak ataması hususuna ilişkin öne sürdüğü nedenlere odaklanacaktır.

53. Bu bağlamda Mahkeme, yargılamayı yürüten mahkemenin bu hususa ilişkin kararında herhangi bir gerekçenin mevcut olmadığını gözlemlemektedir. Ancak yargılamayı yürüten mahkemenin P.S.nin önemli bir süre geçmesinin ardından duruşmada haklı bir sebebi yokken hazır bulunmamasının ardından yerine başka birinin atanmasını talep etmesi nedeniyle, Mahkeme yargılamanın bütünlüğünün, adaletin uygun şekilde yürütülmesinin ve başvuranın Sözleşme’nin 6. maddesi kapsamındaki güvenceler doğrultusunda etkin bir şekilde temsil edilmesinin sağlanması ihtiyacını göz önünde bulundurarak, M.B.nin atanmasına ilişkin olgusal gerekçenin olduğunu kabul etmeye hazırdır (bk. yukarıda anılan *Vitan* §§ 60-63).

54. Yukarıda belirtilenlere karşın, Hükümetin de kabul ettiği gibi, mahkemelerin sanıkları resmi olarak bir avukatın atanması hususunda bilgilendirmesini gerektiren yasal bir hükmün bulunmaması sebebiyle yargılamayı yürüten mahkemenin M.B.nin atanması hakkında başvurana bilgi vermeyerek karar verme usulünü, başvuranın müdafî seçimine ilişkin isteklerinin uygulanabilir ve etkili kalmasını garanti edebilecek herhangi bir

usuli güvenceden yoksun bırakmış olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Ayrıca böyle bir durum, ulusal makamların bir sanığın müdafî seçimine ilişkin isteklerini göz önünde bulundurmalarını gerektiren konuyla ilgili Mahkemenin yerleşik içtihatlarıyla da çelişmektedir (bk. yukarıda anılan *Dvorski*, § 79, daha fazla referans ile birlikte). Dolayısıyla, yerel mahkemeler başvuranın müdafî seçimine ilişkin temel arzusunu geçersiz kılmak ve M.B.yi yeni avukatı olarak atamak için iç hukukta açık yasal bir dayanağın var olduğunu yeterli şekilde gerekçelendirmemiştir.

(iii) Başvuran aleyhindeki ceza yargılamalarının genel olarak adil olup olmadığı

55. Yukarıda anılan usuli eksiklikler ve özellikle yargılamayı yürüten mahkemenin yeni bir avukatın atanması hususunda başvurunu bilgilendirmemiş olması başvuranın herhangi bir dileğini ifade etmesini ve bilinçli bir seçim yapmasını engellemiştir. Bu eksikliklerin başvuran aleyhindeki ceza yargılamasının genel adaleti üzerinde olumsuz bir etkisi olup olmadığını değerlendirmek için, Mahkemenin davanın özel koşullarında resmi olarak atanan avukat M.B.nin davranışlarına değinmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Mahkeme, 23 Kasım 2006 tarihli duruşma tutanağında ortaya konulduğu gibi, M.B.nin başvuranın dava dosyasına danıştığını, dosyadan kopyalarını aldığını ve duruşma sırasında kısa süreli sözlü beyanda bulunmuş olduğunu kaydetmektedir (bk. yukarıda 19. paragraf ve ayrıca bk. *Ananyev/Rusya*, no. 20292/04, § 53, 30 Temmuz 2009). Ancak M.B.nin başvurana avukatı olarak atandığını bildirdiğine veya davasını görüşmek ve savunmasını hazırlamak için başka bir şekilde onunla temasa geçtiğine dair hiçbir belirti bulunmamaktadır (aynı kararda, 54. paragraf). Hükümet, Devletin avukat-müvekkil ilişkisine müdahale etmemesi gerektiğini savunarak, bunun başvuran tarafından çözülmesi gereken bir sorun olduğunu ileri sürmüş olmasına rağmen, başvuranın M.B.nin atanması hakkında ne avukatın kendisi tarafından ne de yargılamayı yürüten mahkeme tarafından bilgilendirilmediği tartışmasızdır.

Durum böyle olunca ve yalnızca bir avukatın atanmasının etkili yardım sağlamadığı gerçeği göz önüne alındığında (bk. yukarıda anılan *Artico*, § 33), Mahkeme, Hükümetin görüşünü kabul edemez.

56. Ayrıca Mahkeme, yargılamayı yürüten mahkeme nezdindeki yargılamanın hiçbir aşamasında M.B.nin başvuranın davasını tartışmak ve hukuki danışmanlık sağlamak için onunla görüşmemiş olduğuna önem vermektedir. Benzer şekilde, M.B. başvurana yöneltilen suçlamaların esasına ilişkin herhangi bir yazılı beyanda bulunmamış ve ayrıca sözlü olarak yaptığı iki iddianın gerekçelerini de temellendirmemiştir. Daha da önemlisi, M.B. yargılamayı yürüten mahkemenin kararının verildiği gün, kararın herhangi bir gerekçe içermemesine rağmen, kısa bir temyiz başvurusunda bulunmuştur. Yargılamayı yürüten mahkeme daha sonra gerekçeli kararını -başvurana ve P.S.ye tebliğ etmeyip sadece- M.B.ye tebliğ etmiş olmasına rağmen, M.B. gerekçeli kararda yer alan bulgulara cevaben başvuran adına başka bir temyiz başvurusunda bulunmamıştır. Başka bir deyişle, M.B.nin temyiz başvurusu herhangi bir gerçekçi ve yasal dayanaklardan yoksundu (bk. *Gabrielyan/Ermenistan*, no. 8088/05, § 66'nın son cümlesi, 10 Nisan 2012). Mahkeme'nin görüşüne göre, bu eksiklikler M.B.'nin atanmasını sadece bir formaliteye indirgeme riskini taşıyordu.

57. Yukarıdaki değerlendirmeler bir bütün olarak ele alındığında, Mahkemenin başvuranın aleyhindeki ceza yargılamalarında savunma haklarının, yargılamayı yürüten mahkemenin başvuranın müdafii seçimine ilişkin isteklerini, yargılamaların adil bir şekilde görülmesine zarar verecek nitelikte geçersiz kılma kararından olumsuz yönde etkilendiği sonucuna varması için yeterlidir.

58. Sonuç olarak, Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (c) maddesi ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

59. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki gibidir:

41. madde

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Manevi Tazminat

60. Başvuran M.B.'nin atanması hususunda bilgilendirilmemiş olması sebebiyle, cezasının infazına başlaması için beklenmedik bir şekilde işyerinde tutuklanmış ve üç yıl yirmi iki gün hapis cezası çektiğini ve bu durumdan dolayı ağır depresyona girdiğini belirterek manevi tazminat olarak 20.000 avro talep etmiştir.

61. Hükümet bu miktarın aşırı olduğunu belirterek iddiaya itiraz etmiştir.

62. Mahkeme başvuranın Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (c) maddesinin ihlal edilmiş olması sebebiyle manevi zarar gördüğü kanısındadır ve bunun sadece Mahkemenin kararda Sözleşme'nin ihlal edildiğinin tespit etmesiyle telafi edilemeyecek düzeyde olduğu görüşündedir. Hakkaniyet temelinde karar veren Mahkeme başvuran tarafından ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere toplamda 6.000 avro ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraflar ve giderler

63. Başvuran ayrıca Mahkeme nezdindeki masraf ve giderler için 1.950 avro talep etmiş ve bunların sekiz saatlik hukuki hizmete denk geldiğini, Mahkeme ile yazışmaların hazırlanmasına ve posta, çeviri, kırtasiye ve avukatı tarafından cezaevinde onu ziyaret etmek üzere gerçekleştirilen seyahat masraflarına denk gelen bir zaman çizelgesi sunmuştur.

64. Hükümet, iddiayı desteklemek için sunulan belgelerin masraf ve giderlerin fiilen yapıldığını göstermek için yeterli olmadığını iddia ederek, talebe itiraz etmiştir.

65. Mahkeme somut davada, elinde bulunan belgeleri ve içtihadı dikkate alarak, Mahkeme nezdindeki yargılamalar sırasında tüm başlıklar altında gerçekleşen masraflar için başvurana 1.000 avro ödenmesinin uygun olduğu kanaatindedir (bk. *Soytemiz /Türkiye*, no. 57837/09, § 67, 27 Kasım 2018 ve burada atıfta bulunan diğer davalar).

C. Gecikme Faizi

66. Mahkeme, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankasının marjinal faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle elde edilecek oran üzerinden hesaplanmasının uygun olduğu kanaatindedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabul edilebilir *olduğuna*;
2. Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (c) maddesinin *ihlal edildiğine*;
3.
 - (a) Kararın Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, davalı Devlet tarafından, başvurana, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere, aşağıda belirtildiği gibi:
 - (i) Manevi tazminat olarak, başvurana yansıtılabilecek vergiler hariç olmak üzere, 6.000 avro (altı bin avro) ödenmesine;
 - (ii) Masraf ve giderler için, başvurana yansıtılabilecek vergiler hariç olmak üzere, 1.000 avro (bin avro) ödenmesine;
 - (b) Yukarıda bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren, ödeme gününe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde

edilecek oranda, yukarıda bahsedilen meblağlara basit faiz uygulanmasına;

4. Başvuranın adil tazmine ilişkin diğer taleplerinin reddedilmesine *karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak tanzim edilmiş olup, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesi uyarınca 8 Mart 2022 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Jon Fridrik Kjølbro
Başkan